

Tyven fra Søby

af Lone Fallentin

Torsdag den 7. september 1752 faldt dommen i Taasinge Birketing over stortyven Henrik Clausen. Sammenlignet med i dag var det en hård dom. Henrik Clausen blev født i Søby på Tåsinge og døbt i Bjerreby Kirke den 1/11-1716. Han var søn af Klavs Ibsen (Krog) fra Søby og Barbara Margrethe Hendrichsdatter fra Gesinge. Klavs Ibsen (Krog) var fæster af et jordløst husmandsbrug i Søby. Hans far, Jep Rasmussen (Krog), var kommet til Tåsinge fra Lolland.

Henrik Clausen havde den 17/1-1751 i Landet Kirke giftet sig med Anna Larsdatter Reensborg fra Strammelse, så dommen må have været et hårdt slag for dem.

Uddrag fra behandling af sager i Taasinge Birk:

Torsdag den 6. juli 1752

Retten blev betjent af sættestemmer Christian Svitzer fra Svendborg, skriver var Gregers Valentin Steenbuck fra Valdemars Slot. Tre stokkemænd fra Bjernemark og fem fra Lundby var indkaldt. Fuldmægtig Hr. Chr. Nielsen mødte for retten.

Dagens 1. sag var et tilbagevendende problem med fæstere, som var i restance med deres afgifter til Slottet. De havde også været indkaldt for retten 14 dage tidligere. Nogle havde indbetalt noget af det skyldige beløb i mellemtiden, og skyldnerne lovede snarest at betale resten af restancerne. Der blev derfor givet yderligere 14 dages frist, som den aller-yderste frist.

I den følgende sag mødte Fuldmægtig Chr. Nielsen i retten på vegne af sit høje herskab, kammerherre Juul og fremstillede to kaldsmænd (stævningmænd), Christian Cortius fra Troense og Ejler Pedersen, ligeledes fra Troense. De fremlagde et skriftlig stævningemål med korrekt

stemplet papir og fortalte, at de havde indstævnet Henrik Clausen, som tjente i Strammelse hos Rasmus Svendsen. Henrik Clausen var indstævnet på grund af begæede tyverier adskillige steder på Tåsinge. Kaldsmændene aflagde ed på at have indstævnet Henrik Clausen, som også erklærede at være blevet korrekt indkaldt.

Da herskabet fra slottet var fraværende, og de indstævnedes vidner ikke var mødt, blev sagen udsat i 8 dage, vidnerne ville igen blive forsøgt indkaldt, og der ville blive beskikket et forsvar for Henrik Clausen, som retten tillod.

Torsdag den 13/7-1752

Retten startede med oplæsning af meddelelse om, at hans kongelige majestæt allernådigst havde bevilget, at al instrumental- og koralmusik, som havde været forbudt i anledning af hendes majestæt den højsaglige dronning Louises død, nu overalt i Danmark og Norge, såvel inden som uden for kirkerne, igen var tilladt. Sørgebragter kunne aflægges. (Dronningen, som var gift med Frederik d. 5., døde i barselseng 19/12-1751).

Næste sag drejede sig om meddelelse om et skifte på Strynø i anledning af gårdmand Jacob Michelsens hustru, Barbara Pedersdatter var død.

Chr. Nielsen fra slottet fremstillede herefter den arresterede Henrik Clausen. Chr. Nielsen bad retten om at foretage undersøgelser og forhør om, hvilke tyverier Henrik Clausen gennem tiden havde begået. Prokurator Jens Nyborg mødte i retten som forsvarer for Henrik Clausen.

Dommeren startede med at spørge Henrik Clausen, om han frivilligt ville tilstå og bekende sine forseelser. Henrik Clausen fortalte

nu, at han for en 6 års tid siden var rømt her fra Tåsinge, fordi han havde bestjålet Rasmus Jensen Giise (Jisse) i Bjerreby og fra ham taget 7 danske mark.

Henrik Clausen fortalte, at mens han var borte fra Tåsinge, tjente han på en gård i Stavrbj ved Middelfart, hvor han fra en af karlene stjal 5 rdlr. og 2 mark. Det skete på den måde, at han en nat, hvor han bemærkede, at karlen, som han delte kammer med, var faldet i søvn, stod op og tog nøglen til karlens kiste og lukkede kisten op. Han tog så de 5 rdlr. og 2 mark. Henrik Clausen fortalte, at han blev et par dage mere i tjenesten, hvorefter han drog tilbage til Tåsinge og fik tjeneste hos Lars Pedersen i Strammelse.

Derefter kom han i tjeneste hos Rasmus Svendsen også i Strammelse. Tjenesten varede indtil sidste jul, eller rettere til følgende tyveri blev opdaget. Han havde stjålet en skindvest fra Jens Andersen, tjenestekarl i Vårø. Vesten blev nu forevist i retten, og Henrik Clausen tilstod, at det var den vest, som han stjal.

Christian Nielsen fra slottet havde imidlertid hørt, at Henrik Clausen skulle have begået adskillige flere tyverier, så sagen blev sat til at fortsætte om 14 dage.

Torsdag den 27. juli 1752

Fuldmægtig Chr. Nielsen fremstillede den for tyveri arresterede Henrik Clausen.

I overværelse af forsvareren, Jens Nyborg, spurgte Chr. Nielsen ham først, hvor gammel han var. Han svarede, at han var hen imod 30 år. (Han var faktisk fyldt 35 år).

Derefter blev han spurgt om, hvor han var født. Han svarede, at han var født i Søby i Bjerreby Sogn.

Så blev han spurgt om, hvornår han sidst gik til Guds bord. Han blev formanet til at sige sandheden om dette. Hertil svarede han, at det var 7 eller 8 uger siden.

Der blev spurgt, om nogen var medvidende om tyverierne, og om der var hælere. Han svarede, at der var ingen medvidere eller hælere.

Til sidst blev der spurgt, om han havde begået flere tyverier. De mange tyverier, som han nu efterfølgende tilstod, var oplistet, og blev ført til protokols ved dagens slutning. Forsvareren havde begæret, at de i behold værende tyvekoster skulle forevises i retten til eftersyn og vurdering. Niels Bødker og Lars Pedersen fra Troense var af retten udpeget til at foretage denne vurdering.

Chr. Nielsen bemærkede, at Henrik Clausen havde stjålet fra rigtig mange personer på Tåsinge. Chr. Nielsen erklærede, at han havde beføjelse til at indstævne de bestjålne personer ved retten, så de med eller uden aflæggelse af ed kunne vedkende sig varerne, siden der ingen vidner var på tyvens gerninger, som mest var foregået om natten. Det ville også blive undersøgt, om der i Henrik Clausens bo skulle findes værdier, som kunne bruges som afbetaling på værdien af det stjalne.

Retten blev udsat 8 dage, hvorefter der forventedes at falde dom i sagen.

Her følger, hvad tyven, Henrik Clausen, bekendte for retten torsdag den 27. juli:

1. For 6-7 år siden kom han ind til Jacob Knudsen i Stjovl. Her tjente Rasmus (Jensen) Giise (Jisse) fra Bjerreby. Om natten listede Henrik Clausen sig ind i Rasmus Giises kammer, mens han lå og sov, tog en nøgle i hans lomme og lukkede et skab op med den. I skabet tog han en nøgle til en kiste og lukkede derefter kisten op. Her fandt han en pung med penge, han tog 12 til 14 sl.dlr. og lod endda nogle penge blive tilbage i pungen. Da han lukkede kisten i lås, vågnede Rasmus Giise. Henrik Clausen løb ud af kammeret og ud i haven med Rasmus Giise i hælene, mens denne råbte, at han ville have sine penge. Men Henrik Clausen undslap og flygtede fra Tåsinge. Tre år senere vendte han tilbage.

2. For 3 uger siden kom Henrik Clausen ind til Svend Poulsen i Bregninge og lånte en spade. Et par dage senere sneg Henrik Clausen

Ad.3. Stort bryllup på gården »Nørregaardsminde« i 1912. Det var på denne matrikel med nuværende adresse, Knudsbøllevvej 15, at Anders Lund boede i 1752. Brudeparret på billedet er Maren Nørregaard og Anders Christensen Høj.

Ad.4. Bylavvej 4 i Vårø 1961. Erick Hansen Møller boede på denne matrikel i 1751, da Henrik Clausen brød ind for at stjæle. (Foto: Svend Højte)

sig om natten ind i Svend Poulsens gård og gik ind i loen, hvor han tog en gammel skindvest. Desuden tog han et hørgarns forklæde og et par hvide uldne strømper, som lå i haven, derefter gik han til Knudsbølle.

3. I Knudsbølle gik han ind ved Anders Lunds gård, og i haven stjal han 6 alen hørlærred, som tilhørte pigen i gården, Margrethe Ottedatter. Hvorefter han gik hjem til Strammelse, hvor han boede på det tidspunkt.

4. Han havde tidligere tjent i Vårø, og var således kendt i byen. Ved sidste Mikkelsdag (29/9) gik han om aftenen ind til Erick (Hansen) Møller i Vårø. Her stjal han et par skindbukser tilhørende karlen Peder Rasmussen. Henrik Clausen tog bukserne på og gik hjem til Strammelse.

5. Han havde også tjent i Søby og var kendt i byen. For et års tid siden gik han om aftenen ind i Morten Jensens (Rasmussens) enkes gård i Søby. Han listede sig ind i tjenestekarlen Niels Jensens kammer. For døren var en træ-

hvirvel, som let kunne lukkes op. Der hang en vadmelskofte i kammeret. Den tog han og gik hjem til Strammelse.

6. For nogle år siden tjente han hos Anders (Erichsen) Skarøe i Skovballe, hvorfor han kendte til gården. For et kvart år siden gik han om natten ind i gården og hen i karlen Jens Hansens kammer. Jens Hansen var ikke til stede, og Henrik Clausen stjal uden problemer en vadmelskofte. Han tog den på og gik derefter hjem til Strammelse.

7. For et års tid siden stjal han en spånkniv fra Hans Hansen i Strammelse, spånkniven lå i huggehuset. Han gik derefter hjem til sit eget tjenestested i Strammelse.

8. En aften sidste vinter gik han ud til Anders Erichsens enke i Strammelse. Fra tjenestedrengen Jens Ramussens kammer stjal han en skjorte og et par strømper, derefter gik han hjem. Skjorten havde han endnu, men strømperne havde han slidt op.

Ad 10. Kaldenavnet »Jyde« blev fortsat brugt af kommende generationer. På billedet »Afskedens time« ses Jens »Jyde« (Jens Pedersen) ved sin mor, Maren Jensdatters dødsleje i 1904. Til højre hustruen Maren Kirstine. De boede på matriklen med nuværende adresse Strammelse Gade 56. (Foto: Søren Lolk)

9. Sidste Mikkelsdag (29/9) gik han om aftenen ind til Anders Michelsen i Strammelse og stjal et par strømper fra tjenestekarlen Jens Pedersen. Strømperne lå i Jens Pedersens kammer. Herefter gik han hjem. Jens Pedersen tjente nu hos Hans Clausen i Strammelse.

10. Sidste vinter gik han en aften ind til Søren »Jyde« (Søren Rasmussen) i Strammelse og stjal en buløkse, som lå i tørvekurven, derpå gik han hjem. Henrik Clausen huggede efterfølgende et stykke af skaftet, da det var noget langt.

11. Sidste vinter gik han en aften, hvor folk endnu var oppe, til Svend Pedersen i Strammelse, hvor han fra Svend Pedersens søn, Hans Svendsens kammer stjal han et par skindbukser, en gammel skjorte og en halsklud, derpå gik han hjem. Forklarede at skjorte og halsklud havde han slidt op, men bukserne var endnu i behold.

12. For 3-4 uger siden gik han til Stjoul om natten. Han gik hen til Hans (Madsen) Stougaard. Her stjal han 5½ alen hørlærred, som lå i gården over brønden, et hovedklæde, som lå ude i toften og 3 fed hvid tråd, som han fik øje på, da han var på vej hjem, det hang i haven. Lærredet havde han siden skåret i stykker til en skjorte, hovedklædet var halvsyet til et par ærmer.

13. Samme nat gik han videre hen til Jørgen Knudsen Højmand. Kravlede over det yderste gærde til haven, og fortsatte hen til trægården i haven. Her lå 5½ alen rålærred, som han stjal. Han gik derefter tilbage til Strammelse.

14. Sidste vinter gik han en aften ved juletid, mens folk endnu var oppe, hen til Jens Slagters gård i Strammelse og ind i karlen Jørgen Andersens kammer. Her fandt han nogle klæder hængende på væggen. Han undersøgte lommerne, og i en brun koftelomme fandt

Ad 18. I Bjernemark By ligger gårdene stadig tæt. Det menes, at der har ligget 3 gårde langt tilbage i tiden med samme beliggenhed som de nuværende gårde. Gården Strandbæksminde, hvor Jørgen Strandbech boede, ses som den øverste af de 3 gårde midt i billedet. (Foto: Helge Heger, ca. 1952)

han indpakket i en klud 4 rdlr. 2 mark. Han tog pengene og gik hjem. Nogen tid efter gik han en aften hen til samme sted og gik igen ind i karlens kammer, hvor han denne gang stjal en gammel skjorte og et lommeørklæde.

15. For 3-4 uger siden gik han om natten til Melby. Her krøb han over et havegærde, derefter over et stakit mellem nogle bygninger og endte inde i Hans Jørgensens gård. Han stjal et par strømper, som hang på døren til karlens kammer. Gik derefter ud i loen, hvor han stjal 2 plejle.

16. Samme nat fortsatte han hen til Jens Jensen i Melby. Kravlede over gærdet ind til haven og stjal en skjorte, som lå i haven. Skjorten havde han siden ændret både ved ærmer og hals, samt skåret et stykke af længden, så den nu passede ham.

17. For 1½ år siden havde han tjent hos Niels Jørgensen i Strammelse. Omkring Mikkelsdag, mens folkene sov, krøb han ind ad gavlen og ind på loftet. Her stjal han et hørgarnslagen. Senere havde han skåret det i stykker.

18. For 3-4 uger siden gik han om natten til Bjernemark og kravlede over gærdet ind i haven ved Jørgen Strandbechs gård. Her stjal han en halsklud, som hang i haven, samt et hovedklæde tilhørende pigen Anne Andersdatter.

19. Samme nat krøb han over stengærdet til Rasmus Øboes gård, som lå lige overfor. Her stjal han et hvidt forklæde, som tilhørte pigen Mette Andersdatter.

20. Han gik nu hen til Hans Ottesen også i Bjernemark og krøb over gærdet ind til haven. Her lå overdelen til en særk, en gammel særk og et nyt hovedklæde. Han stjal tingene og gik hjem til Strammelse.

21. For et års tid siden stjal han en håndøkse fra sin far Claus Ibsen i Søby. Ved sidste jul stjal han desuden fra sin far en lille hammer, et blårlærreds lagen og et dynevår.

Torsdag den 3. august 1752

Fuldmægtig Hr. Chr. Nielsen mødte for retten og fremstillede den anklagede Henrik

Clausen. De frivillige bekendelser ved sidste retsmøde blev nu oplæst, og Henrik Clausen tilstod og vedgik igen det skete.

Stævningmændene Christian Cortius og Ejler Pedersen, begge fra Troense, fremlagde skriftligt stævнемål til doms mod den arresterede Henrik Clausen. De bekræftede ved ed at have forkyndt stævningen rettidigt. Forsvareren Jens Nyborg var mødt og havde hørt den arresteredes bekendelser i dag, og at denne ved sund fornuft og forstand havde erkendt sin forseelse. Ville nu afvente og høre, hvad de indstævnedes havde at sige om tyverierne.

Chr. Nielsen fandt anledning til at spørge forsvareren, om han ikke mente, at den anklagede skulle være ved sin sunde fornuft og forstand såvel i dag som de forrige tingdage, da han frivilligt og utvunget havde bekendt.

Forsvareren J. Nyborg nægtede ikke, at dette menneske forekom ham noget besynderligt og spurgte derefter den anklagede:

1) Om han med sund fornuft og forstand og med eftertænksomhed har øvet sig i at stjæle ting, som han finder hos folk. Hertil svarede den anklagede ja.

2) Om hvad årsagen er til det. Hertil svarede den anklagede, at fattigdom og en ond tanke har bragt ham til det.

Jens Nyborg måtte nu tilstå, at den anklagede havde frivilligt erkendt, og fattigdom og ond tanke var årsag til tyverierne.

Chr. Nielsen mente, at der ikke længere kunne være tvivl om den anklagedes frivillige tilståelse, og erklærede så, at de indstævnedes bønder nu kunne indkaldes en efter en for at bevise deres ejendomsret til det, de havde fået frastjålet.

Ad 1. Først mødte Rasmus Giise, gårdmand i Bjerreby. Han kunne ikke sige, hvor mange penge han var blevet frastjålet, da han ikke vidste, hvor mange penge der var i pungen. Dog mente han, at der var 6 rdlr. og 4 mark eller ½ snes daler.

Ad 3. Dernæst fremstod Anders Lunds tjenestepige, Margrete Ottesdatter fra Knuds-

bølle. De 6 alen hørlærred, som var stjålet fra hende, var fremlagt, og hun erklærede, at det var hendes og stjålet fra hende mod hendes vilje.

Ad 4. Peder Rasmussen fra Vårø mødte nu og erklærede, at han efter den anklagedes tilståelse havde mistet et par skindbukser, men ville ikke vedkende sig de stjålne, da de nu var meget slidte, og den anklagede i øvrigt havde dem på.

Ad 12. Hans Stougaards kone fra Stjoul erklærede ligeledes, at hun ikke kunne vedkende sig de 5½ alen lærred, som den anklagede havde tilstået at have stjålet, da lærredet nu var skåret i mange stykker, men det var rigtigt, at det var stjålet fra hende.

Ad 15. Hans Jørgensen fra Melby (matr. 1a) erklærede at have mistet 2 par strømper.

Ad 20. Hans Ottesen fra Bjernemark var ikke mødt, men hans datter Bodil Hansdatter mødte i stedet. Hun vedkendte sig det

Ad 15. Fra 1876 var Niels Jensen Ohmann fæster af matr. 1a i Melby (Skovballevej 71). På foto ses også hustruen Karen Larsen (Axelsen).

stjålne, som havde tilhørt hende. Det øvrige stjålne tøj, som var fremlagt, turde hun ikke vedkende sig.

Endvidere fremstod følgende personer, som alle udsøgte de fra dem stjålne ting, og ved oprakte fingre gjorde deres ed på, at tøjet var stjålet fra dem.

Ad 5. Fra Søby Morten Jensens enkes tjenestekarl, Niels Jensen.

Ad 21. Claus Ibsen fra Søby.

Ad 6. Anders Skarøes tjenestekarl, Jens Hansen.

Ad 8. Anders Erichsens tjenestedreng Jens Rasmussens mor, Maren Hansdatter.

Ad 9. Hans Clausens tjenestekarl, Jens Pedersen.

Ad 10. Søren Jyde.

Ad 11. Svend Pedersens søn, Hans Svendsen.

Ad 13. Jørgen Højer i Stjoul var repræsenteret ved sin kones moster, Karen Rasmusdatter.

Ad 19. Rasmus Øboes i Bjernemark tjenestepige, Mette Andersdatter.

Ad 7. Videre fremstod Hans Hansen fra Strammelse og aflagde ed på, at han havde fået stjålet en spånkniv, men turde ikke ved ed vedkende, at det var den samme, som blev forevist.

Ad 17. Så fremstod Niels Jørgensens hustru fra Strammelse og bekræftede at have fået stjålet et hørlærredslagen.

Ad 14. Endelig fremstod Jens Slaters karl, Jørgen Andersen fra Strammelse. Han erklærede under ed, at han var frastjålet 4 rdlr. og 2 mark, en skjorte og et lommetørklæde.

Selv om Svend Poulsen fra Bregninge ikke var mødt, besluttede Chr. Nielsen ikke at udsætte sagen. Svend Poulsen mødte dog senere op. Vurderingsmændenes vurdering af de forefundne tyvekoster blev tilføjet sagen.

Anklager:

Chr. Nielsen kom herefter med sin irrettesættelse og påstand vedr. den anklagede Henrik Clausen, som havde tilstået at have begået en del tyverier både på Fyn og Tåsinge, idet han

både har stjålet rede penge og andet gods, ikke alene om dagen, men også om natten, hvorved han har gjort sig skyldig til højeste straf. Chr. Nielsen anbefalede, at den anklagede skulle straffes efter lovens 6. bog 17. kapitel, 36. artikel, dvs. kagestryges, have tyvemærke på sin pande, samt betale igæld og tvigæld efter 39. artikel, miste sin hovedlod og jord, hvis han ejede noget, samt efter forordningen af 19. november 1751 dømmes til ophold på livstid i nærmeste fæstning samt betale sagsomkostninger. Chr. Nielsen lod nu sagen gå til doms.

Forsvarer:

Inden Jens Nyborg startede sit forsvar, spurgte han den anklagede, om han ville forlade sig på alle tyverierne eller skille noget fra, lidt eller meget. Den anklagede svarede, at han hørte hvilken straf, han havde pådraget sig, det havde han ikke vidst før, med dette ringe tyveri, som han til sin høje nød og trang har måtte forsyne sig, når lejlighed bød sig, men angrer og fortryder alt, ja, lover og forsikrer at han efter denne dag aldrig skal tage noget fra nogen, ligegyldig hvor god lejlighed han har til det, og hvis det sker, Gud forbyde det, må de straks tage ham og hænge ham op.

Jens Nyborg indstillede efter dette svar fra den anklagede til dommeren, om straffen til denne barmhjertige synder ville kunne være opfyldt, hvis der straffes ifølge lovens 6. bogs 17. kapitel, 32. artikel, ja højst 33. artikel, da han ikke forud er blevet tiltalt og først nu hører, hvilken straf han kan blive påført. Han bliver så ikke dømt til at blive brændemærket i panden og kan vel under forståelse af forordningen af 19. november 1751 også blive fritaget for fæstningen i betragtning af hans retsindige løfte. Jens Nyborg lod herefter sagen gå til doms.

Dommer:

Dommeren spurgte nu den anklagede, om han havde mere at sige til sit forsvar. Den anklagede svarede nej hertil. Da den anklagede

havde tilstået at have frastjålet en karl i Stavrbj på Fyn 5 rdlr. 2 mark, fandt dommeren det nødvendigt at spørge den anklagede om navnet på denne karl og hvilket gods, han hørte under, samt om navnet på manden han tjente hos, og om karlen havde fået sine penge igen, således at sagen var blevet eftergivet. Den anklagede svarede, at han kendte ikke karlens navn, men manden hed Jørgen Lychs og hørte under Hindsgavls Gods. Da tyveriet blev opdaget, blev det aftalt, at den anklagede skulle tjene manden i et år, og aflønnen skulle manden betale karlen sine penge tilbage, og da dette skete, var den sag ude af verden. Dommeren fandt det nødvendigt at søge oplysninger om denne hændelse og udsatte sagen 14 dage.

Torsdag den 17. august 1752

Forvalter Chr. Nielsen tilkendegav, at han efter tilhold fra dommeren havde indhentet efterretning fra Hindsgavls ejer, Niels Basse, som herskab til bonden Jørgen Lykke i Aulby, vedr. den anklagedes tilståelse af tyveri på stedet. Et brev fra Niels Basse, en attest fra bonden Jørgen Lykkes enke og karlen Jens Jacobsen, dateret 10. august blev fremlagt. Alt stemte ikke overens med den anklagedes forklaring, han havde bl.a. taget fejl vedr. byens navn, som var Aulby og ikke Stavrbj. Da sagen mod Henrik Clausen i øvrigt var oplyst og bevist, så besluttede Chr. Nielsen ikke at indhente flere oplysninger fra Aulby og lod sagen gå til doms.

Retten bad nu forsvareren om at svare videre i sagen, men hverken han eller nogen anden var mødt på hans vegne, dommeren fandt det derfor nødvendigt at spørge den anklagede, om han havde mere at sige til sit forsvar, da sagen derefter kunne blive udsat. Hertil svarede han nej.

Sagen blev optaget til doms om 3 uger og til meddomsmænd udmeldt. Fra Bregninge: Christen Hansen, Peder Rasmussen og Hans Hansen. Fra Nyby: Morten Madsen, Jørgen Rasmussen, Christian Hansen, Michel Rasmussen

og Hans Bylov. Meddomsmændene skal møde i tinghuset om 14 dage og sammen med dommeren gennemgå sagen og derefter sammen med ham afsige dom på følgende tingdag.

Torsdag den 7. september 1752

Dagen i retten startede med oplæsning af en skrivelse fra amtmænd Adeler, hvor det blev

bekendtgjort, at Svendborg Marked var fastsat til at holdes d. 19. sept. og ikke den 22., da markedet i Egeskov faldt på denne dag.

Herefter fulgte sagen mod Henrik Clausen. Dommer og meddommere havde underskrevet dommen over ham, og den var iflg. Albert Mohr Lolks transskription af tingbogen af følgende indhold:

Dom

Når denne sag retteligen overvejes, så findes, at fuldmægtigen seigr. Christen Nielsen har såvel i sin stævning til tingsvidne af 29. juni 1752 som hans stævning til doms af 27. juli 1752 sigtet og saggivet delinkventen Henrik Clausen her for retten for at skulle på en 6 års tid have begået adskillige tyverier på adskillige tider og steder, såvel her på Tåsinge som på Fyn, hvor delinkventen adskillige retsdage løs og ledig for retten, har givet sin egen frivillige bekendelse. Der foruden har seigr. Nielsen for retten fremstillet adskillige personer her fra Tåsinge, som delinkventen efter sin bekendelse skal have bestjålet, for at vedkende sig et og andet af de ting, som ved delinkventens pågribelse er fundet hos ham, og han selv siden har bekendt at være stjålet gods med videre. Men når man efterser, hvad der er ført og fremlagt imod ham, til at legitimere de imod ham gjorte beskyldninger, så findes fast intet, som lovligt og tilstrækkeligt graverer ham, uden hans egen blotte bekendelse for retten.

Thi for det første findes han ikke at være grebet udi nogen tyvs gerning, for det andet er der ingen vidner, som kan lovligt påtyde ham noget tyveri eller noget af alt det, han selv har bekendt, på sig selv.

For det tredje er der vel fundet adskillige koster i hans hus, som han skulle have tilranet sig ved tyveri, men ingen af dem, som det skulle være stjålet fra, har efter lovens 6. bog 17. kapitel, 10. artikel og forordningen af 21. maj 1751 godtgjort og med ærlig hjemmel bevist, at det har været deres, hvilket dog, endskønt delinkventen ikke modsiger det, nødvendigt burde ske, førend sigtelse derfor kunne gøres, især da det muligt kunne være andres, lige så snart som deres. Men de har alene ved ed godtgjort alt sådant som imod deres vilje var frastjålet eller forkommet, foruden det at samme af dem er blevet forevist, har turdet kende sig ved det, som dem er blevet forevist, og lige så utilstrækkeligt er og den attest fra Aulby ved Middelfart, som er i retten lagt, siden den på den ene side ikke er beediget, og på den anden side udgivet at dem, der ikke selv kan læse og skrive, altså imod lovens 1. bogs 13. kapitel, 4. artikel foruden de, at den ene af attestanterne er den, der var stjålet fra, og altså ikke kunne være vidne i sin egen sag. Her findes altså intet uden delinkventens egen blotte bekendelse, hvorefter vi da ikke understår os at fælde ham efter lovens 6. bog 17. kapitel, 39. artikel, siden den allernådigste forordning af 21. maj 1751 den 2. artikel i så fald befaler, at der skal være tillige corpus delicti (om synlige beviser for en begået forbrydelse) og beviser og derfor ikke heller finder forsvarligt at følge den over delinkventen gjorte irettesættelse.

Derimod som delinkventen ikke heller i henseende til hans egen for retten gjorde ofte igen-tagne utvungne og frivillige bekendelse kan ganske frikendes eller anses ganske uskyldig, men må eragtes for et menneske, som publikum i fremtiden kunne være usikker og i fare for, og hvis insolentier (frækheder) ingen kunne vide sig fri for, når han var af det sind og den vane, som han selv beskylder sig for.

Men så kendes for ret, at bemeldte delinkvent Henrik Clausen fra Strammelse til nogen straf og rettelse bør miste sin hud (piskes) i fængslet og derpå arbejde 2 år i nærmeste fæstning, så bør han og betale denne processes omkostning skadesløs, og hvad han ikke selv formår deraf at betale, lignes på amtet efter hans kongl.majestæts allernådigste forordning af 13. januar 1747.

Datum ut supra
Christian Svitzer

Christen Hansen, Michel Rasmussen, Hans Hansen,
Peder Rasmussen, Morten Madsen, Hans Christensen,
Christian Hansen, Jørgen Rasmussen.

Bemærkninger: Man kan undre sig over, at Henrik Clausen, efter et natligt tyvetogt til fods fra Strammelse og helt til det sydligste Tåsinge og retur, var i stand til at passe sit ar-

Hædersmanden Morten Henriksen fra Gesinge (1840-1923) havde sikkert aldrig hørt om sin tyvagtige oldefar, Henrik Clausen.

bejde dagen efter. I sin tilståelse nævner han da også flere gange, at tyverierne foregik ved juletid og Mikkelsdag, og uden tvivl har de også i flere tilfælde foregået op til en søndag. Det fremgår da også, at han langt fra var i kirke hver søndag. Hvad skete der så videre? Vi ved, at Henrik Clausen efter at have udstået sin straf, efterfølgende blev far til flere børn. Det er p.t. ikke lykkedes at finde ud af, hvornår han døde, men han dør før folketællingen i 1787, hvor det fremgår, at hans enke lever af almisse. Ved hendes død i 1806 er hun i Bjerreby Kirkebog betegnet som hospitalslem. I Landet Sogns kirkebog er der i 1835 bemærket, at sønnen Klaus Henriksen ved sin død var fattiglem og indsidder i Strammelse. Den sociale arv var stor dengang, dog kunne et »godt« giftemål ændre tingenes tilstand. Næste generation gik det bedre.

Kilder: Taasinge Lokalhistoriske Arkiv, retsprotokoller Taasinge Birk, transskriptioner udført af Albert Mohr Lolk, internettet, kirkebøger og folketællinger.

Lone Fallentin, født 1948 i Svendborg. Bosiddende i Landet på Tåsinge. Leder af Taasinge Lokalhistoriske Arkiv fra august 2011.